

OHJELMA

Marin Marais (1656—1728)	Les Voix Humaines (Pièces de viole, Livre II, 1701)
François Couperin (1668—1733)	Premiere Leçon de ténèbres
Marin Marais	Prelude Rondeau le Badin (Pièces de viole, Livre V, 1725)
François Couperin	Deuxieme Leçon de ténèbres
Marin Marais	Allemande Chaconne (Pièces de viole, Livre V, 1725)
François Couperin	Troisieme Leçon de ténèbres

François Couperinia (1668—1733) verrataan usein Johann Sebastian Bachiin. Tähän antaa aiheen paitsi hänen teostensa korkea laatu ja ilmeinen henkinen sukulaisuus, myös jo se seikka, että Couperin samoin kuin Bach on laajan muusikkosuvun jäsen. Erotukseksi sukulaisistaan Francois Couperinille annettiin jo omana elinaikanaan lisänimi *Le Grand*, "Suuri".

Vanhan ranskalaisen perinteen mukaisesti hiljaisen viikon keskiviikon ja pitkäperjantain välisenä aikana jumalanpalveluksissa esitettiin sävellyksiä otsikolla *Leçons de ténèbres* (Hämärän saarnoja). Tekstinä käytettiin Jeremiaan Valitusvirsiä alkulukujen epätoivoisia säkeitä, joiden nähtiin symboloivan Kristuksen kuoleman ja ylösnousemuksen välistä suruaikaa. Täydellinen *Leçons* -kokonaisuus sisälsi yhdeksän teosta, kolme kullekin päivälle. Melko harvalta barokkisäveltäjältä on säilynyt yhdeksää *Leçon*ia – on mahdollista, että useat eivät tähän edes pyrkineet, vaan sävelsivät vain osan teksteistä. Couperin kuitenkin todennäköisesti teki *Leçon*it kaikille kolmelle päivälle, mutta niistä on säilynyt vain hiljaisen viikon keskiviikkoon liittyvät teokset, kaksi *Leçon*ia sopraanolle ja basso continuoille, kolmas kahdelle sopraanolle ja basso continuoille. Sävellyksissä on perinteen mukaisesti säilytetty jakeiden hepreankieliset alkutavut, jotka lauletaan osien välissä.

Premiere Leçon de ténèbres

Profeetta Jeremiaan Valitusvirret alkavat:

ALEPH – Recitatif

Miten yksin onkaan nyt kaupunki, ennen niin täynnä väkeä! Kansojen valtiatar on kuin leski. Maitten ruhtinatar tekee orjan työtä.

BETH – Recitatif

Hän itkee katkerasti yössä, kyyneleet vierivät hänen poskillaan. Yksikään hänen ystävistään ei ole lohduttamassa. Kaikki ovat hänet pettäneet, kääntyneet vihollisiksi.

GIMEL – Recitatif

Kauan sai Juuda jo kärsiä vaivaa ja kurjuutta, nyt se on vielä viety pois maastaan, se asuu vieraiden kansojen seassa eikä lepoa löydä. Vainoojat saavuttivat Juudan, pakotietä ei ollut.

DALETH – Recitatif

Siionin tiet surevat, kukaan ei tule juhliin. Kaikki hänen porttinsa ovat autioina, hänen pappinsa huokaavat, neidot valittavat. Katkera on Siionin kohtalo.

HE – Recitatif

Hänen vihamiehensä ovat ottaneet vallan, hänen vihollisillaan ei ole hätää. Herra itse antaa Siionin kärsiä sen monien syntien tähden. Lapsetkin otettiin vangiksi, vihollinen vei heidät pois.

Jerusalem, Jerusalem, käänny Herran sinun Jumalasi puoleen.

Deuxieme Leçon de ténèbres

VAU – Recitatif:

Kadottanut on tytär Siion kaiken loistonsa. Hänen ruhtinaansa ovat kuin peurat, jotka eivät laidunta löydä, jotka voimattomina yrittävät paeta metsästäjä kintereillään.

ZAIN – Tendrement – Recitatif

Kurjuutensa ja kodittomuutensa päivinä Jerusalem muistaa kaiken sen hyvän, mitä hänellä oli ollut muinaisista ajoista asti. Nyt, kun hänen väkensä kaatui vihollisen käsiin, kukaan ei tullut avuksi. Viholliset vain pilkaten nauroivat nähdessään hänen loppunsa.

HETH – Recitatif

Raskaasti on Jerusalem rikkonut, kaikki surkuttelevat hänen kohtaloaan. Kaikki, jotka ennen kunnioittivat häntä, nyt halveksivat, kun näkevät hänet alastomana. Itsekin hän huokaa ja kääntää kasvonsa pois.

TETH – Recitatif

Saasta tahrii hänen hameensa liepeet. "Kuinka näin saattoikaan käydä!" Syvälle, syvälle hän on vajonnut. Kukaan ei lohduta häntä. "Herra, katso minun kurjuuttani! Katso, kuinka vihollinen ylvästelee!"

Jerusalem, Jerusalem, käänny Herran sinun Jumalasi puoleen.

Troisieme Leçon de ténèbres

JOD – Recitatif

Vihollinen kävi käsiksi hänen aarteisiinsa. Hän joutui näkemään, kuinka muukalaiset tunkeutuivat pyhäkköön, vaikka sinä, Herra, olit säätänyt, ettei yksikään muukalainen saa astua seurakuntasi keskelle.

CAPH – Recitatif

Jerusalem vaikeroi, koko Jerusalem etsii ruokaa. Ihmiset antavat aarteensa leipäpalasta pysyäkseen hengissä. "Katso minua, Herra! Katso, miten onneton olen."

LAMED – Recitatif

Kaikille ohikulkijoille hän huutaa: "Pysähtykää, katsokaa! Onko kipua sen kivun vertaista, joka on kannettavakseni pantu? Herra rankaisi minua hehkuvan vihansa päivänä.

MEM – Recitatif

"Korkeudesta Herra lähetti tulen, painoi sen luihini asti. Hän levitti verkon jalkojeni ansaksi, en voinut paeta. Hän jätti minut virumaan hylättynä, voimattomana päivästä päivään.

NUN – Recitatif

"Herra piti lukua minun synneistäni, hänen kätensä solmi ne yhteen kahleeksi minun kaulaani. Voimani hän mursi. Hän jätti minut orjuuteen, en voi nousta.

Jerusalem, Jerusalem, käänny Herran sinun Jumalasi puoleen.

Marin Marais (1656—1728) oli ranskalainen säveltäjä ja viola da gamba -taiteilija, aikansa etevin gambisti. Hän toimi Aurinkokuninkaan, Ludvig XIV:n hovissa soologambistina ja kapellimestarina. Säveltäjänä hän oli joidenkin aikalaistensa tavoin viehättynyt

ohjelmamusiikista; tunnettu esimerkki tästä on hänen sävellyksensä *viola da gamballe*, kertojalle ja *continuolle*, jossa kuvataan sappikivileikkausta.

Marais sävelsi mm. kamari- ja kirkkomusiikkia sekä ainakin neljä oopperaa. Tuotannon kulmakivinä ovat hänen viisi gambakokoelmaansa, jotka ilmestyivät vuosien 1686 ja 1725 välisenä aikana. Ne sisältävät yhteensä lähes 600 kappaletta *viola da gamballe* ja *basso continuo*lle, ryhmiteltyinä sävellajien mukaan sarjoihin.

Nimi *Les voix humaines* kääntyy ehkä parhaiten muotoon ”Inhimilliset äänet”, sävellyksen lempeän meditatiivisen yleisilmeen mukaisesti. Viidennen kokoelman g-molli-preludi saa tässä konsertissa seurakseen otsikkonsa mukaisesti kepeän kaunopuheisen, mutta samalla melankolisen osan *Rondeau le Badin*. Viimeisen soitinmusiikkihetken konsertin ohjelmassa muodostavat *Allemande* ja *Chaconne*, kaksi arvokkaan tanssillista osaa viidennen kokoelman A-duuri-sarjasta.